

ARAÇ SİGORTASI HİLELERİ VE BU HİLELERE YÖNELİK ÖNLEMLER

*Banu TARHAN MENGİ**

ÖZ

Poliçe sahiplerince gerçekleştirilen sigorta hilesi, uğranılan zarar tutarı hakkında yanlış bildirimde bulunma, hiç gerçekleşmemiş bir zarar için bildirimde bulunma ya da bir sigorta poliçesinin başlangıcında konu ile ilgili bildirilmesi gereken bilgileri beyan etmeme yoluyla yapılan hilelerdir. Tüm sigorta sektörü için büyük kayıplara neden olan sigorta hilelerinin sebep olduğu zararlar ancak sigortalı kişilerin poliçe bedellerinin arttırılması ile kapatılabilmektedir. Bu durum dürüst davranan sigortalı kişilere finansal açıdan ciddi zararlar vermektedir. Sigorta hileleri, sigortalanan tüm varlıklar üzerinden gerçekleştirilebilir. Sağlık sigortaları, hayat sigortaları, eşya ve konut sigortaları, işçi tazminat sigortaları, araç sigortaları gibi. Araç sigortalarında gerçekleştirilen hileler, kişilerin araçlara ilişkin sigortalarını kötüye kullanmaları ve bundan haksız bir kazanç elde etmeleri temeline dayalıdır. Bu tür hileler genelde kazaya neden olarak haksız kazanç sağlama, hırsızlığa bağlı haksız kazanç sağlama, kundaklama ve zarar verme gibi yöntemler ile gerçekleştirilebilmektedir. Bu tür hilelerin gerek önlenmesi gerek ortaya çıkarılmasında en önemli konu sigorta işletmelerinin geliştireceği etkili iç kontrol yöntemleri ve tekniklerinin uygulanması yanında toplumsal bilinç oluşturmaktır. Risk temelli etkili iç kontroller, iyi yönetim ilkelerinin uygulanması ve iç denetim fonksiyonunun kaliteli bir şekilde yürütülmesi, sigorta işletmelerine ve acentelere bu tür hileleri önlemede yararlı olacak yöntemlerdir. Özellikle iç denetçilerin hile belirtilerine karşı uyanık olmaları ve işletme yönetimlerini bu konuda sürekli bilgilendirmeleri kontrollerin başarısına önemli katkıda bulunacaktır. Hiç şüphesiz toplumun önemli kesimini ilgilendiren bu tür hilelere karşı otoritelerle işbirliği ve kamu yönetimlerinin aldığı ve alacağı önlemler sorunun çözümünde diğer önemli noktayı oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hile, Sigorta Hilesi, Araç Sigortası Hilesi

Jel Kodu: M42

* Öğr.Gör.Dr., Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Muhasebe Finansman Anabilim Dalı, btarhan@marmara.edu.tr

AUTO INSURANCE FRAUD AND MEASURES OF PREVENTION

ABSTRACT

The policy holders carry out insurance fraud, by misrepresenting the amount of damages, by claiming for a non-existing damage or by not declaring a pre-existing condition when the insurance contract is being signed. The negative impact of insurance fraud, which is an overall loss for the insurance sector, is usually offset by increasing the insurance premiums of all insured. This becomes a financial burden for especially the honest insured people. Most often insurance frauds are conducted through health care, life insurance, property, worker's compensation, and automobile policies. The auto insurance fraud is carried out by abusing the policy and gaining an unfair profit as a result of such abuse. Auto insurance fraud is generally conducted by causing an intentional accident, gaining benefit due to a stolen claim, sabotaging the auto and by deliberately causing damage. Prevention and detection of insurance fraud mainly depends on the application of effective internal controls and techniques and creation of public awareness. Effectively employing risk based controls, applying governance principles, and conducting a high quality internal auditing function help insurance companies and agencies in preventing insurance fraud. Alertness of internal auditors, and constant education of and briefing to management will contribute to the success of such measures of controls. Furthermore, cooperation with authorities and measures taken by the government play a very important role in handling these types of fraudulent activities.

Keywords: Fraud, Insurance Fraud, Auto Insurance Fraud

Jel Code: M42

GİRİŞ

Hile suçları; genellikle para, mal veya hizmet elde etmek, ödemedi kaçınmak, hizmet zararını karşılamamak veya şahsen ya da işle ilgili avantaj sağlamak amacıyla kişiler veya işletmeler tarafından işlenir. Daha çok işletmelere yönelik ekonomik suçlarla ilgilenen, merkezi Amerika Birleşik Devletleri'nde yer alan Sertifikalı Hile İnceleme Uzmanları Örgütü, ACFE, mesleki hileyi üç ana gruba ayırmaktadır. Yolsuzluk, işletme varlıklarının kötüye kullanması ve hileli finansal raporlama. Yolsuzluk kapsamında daha çok menfaat sağlama, rüşvet ve yasa dışı hediye ya da bahşiş gibi suç unsurları yer alırken varlıklarının kötüye kullanması kapsamında parasal ve parasal olmayan işletme varlıklarının çalınması, suiistimal edilmesi ve hileli harcama yapılması gibi suçlar yer alır. (Cömert, 2013)

İşletmenin faaliyetlerinin etken ve etkin olması, paydaşlarına sunduğu bilgilerin güvenilir olması ve bütün bunların yasalara ve düzenlemelere uygun şekilde gerçekleştirilmesine yönelik iç düzenlemelerin yapılmasında ve uygulanmasında temel sorumluluk taşıyan işletme yönetimleri, işletmenin varlık ve kaynaklarına yönelik hile ve usulsüzlükleri ortaya çıkaracak mekanizmaları da aynı yapı içinde risk temelli bir anlayışla oluşturmak zorundadır. Bunun farkında olan çoğu işletme, örgütsel yapılarında uluslararası denetim standartlarına uygun şekilde faaliyette bulunan ve günümüzde erken uyarı görevi yaparak ve bir tür koruyucu hekimlik görevi üstlenen iç denetim fonksiyonuna yer vermektedirler. Ayrıca finansal tablolarında yer alan finansal bilgilerinin güvenilirlik katsayılarını

artırmak için bağımsız denetim hizmeti almaktadırlar. Eğer işletmelerinde hile belirtileri söz konusuysa hile denetçilerinden yararlanmaktadırlar. Diğer riskler gibi hile riski de asla sıfır olmadığı için işletme yönetimleri, artık(residual) risk kabulüyle hareket etmekte riski belirli bir seviyede tutmaya çalışarak yönetmekte ve özellikle işletme varlıklarını çeşitli risklere karşı sigorta ettirmektedirler.

Sigortacılık sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde hile konusu başlı başına ele alınabilecek genişlikte bir konu olup hilelerin önemli bir kısmı poliçe müşterileri tarafından gerçekleştirilmekte ve bu suçlar sadece sigorta işletmelerine değil genel olarak sektöre ve topluma zarar vermektedir. Genel sigortacılık mantığı çerçevesinde açıklamak gerekirse, gerçekleşen zararlar sigortalı kişiler arasında bölüştürüldüğünden, bu hileler sigortalıların prim tutarlarına artış olarak yansımaktadır. Bu durum aslında sigorta hilelerinin neden olduğu zararların, sigorta primini dürüst bir biçimde ödeyen kişilerden karşılanmakta olduğunu göstermektedir. Sigorta şirketlerinde faaliyet denetimi yapan iç denetçilerden özellikle poliçe hilelerine karşı uyanık olması beklenilmektedir.

Bu çalışma kapsamında ele alınan araç sigortasına yönelik hileler çeşitli tipteki poliçe hilelerinin kendine has özellikleri bulunan bir grubunu oluşturmaktadır. Gerek yöneticilere, gerek denetçilere ve eksperlere vb. bu hile türü hakkında bilgi vermek ve sigorta işletmelerde uygulanabilecek iç kontrollerle dikkat çekmek amacıyla ele alınan çalışma, giriş ve sonuç dışında beş bölüme ayrılmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde genel olarak sigorta hilesinin tanımı ve türleri, ikinci bölümünde araç sigortası hileleri ve bu konuda gerçekleştirilebilecek hilelerin türleri hakkında bilgi verilmiş, üçüncü bölümünde denetçilere ve yöneticilere yardımcı olabilecek araç sigortası hilelerine ilişkin kırmızı bayrakların neler olduğu açıklanmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde araç sigortası hilelerinin önlenmesinde yardımcı olabilecek kontrol eylemleri üzerinde durulmuş, son bölümde ise Türkiye’de sigorta hileleri konusundaki mevcut durum irdelenerek yapılması gerekenler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1. SİGORTA HİLESİ KAVRAMI VE TÜRLERİ

Sigorta kelimesi kökenini, Latince’de güvence anlamına gelen “Sicurta” kelimesinden almaktadır. (Kahraman, 2010, 6) Tanım olarak ele alındığında ise sigorta, kişilerin, yaşam içerisinde karşılaşmaları ihtimali bulunan ve para ile ölçülebilir zararlara neden olabilecek risklerden, korunabilmek amacıyla oluşturulmuş bir güvencedir. Kişiler, her an belirli riskler ile karşılaşabilme ihtimali ile birlikte yaşamaktadırlar. Meydana gelmesi muhtemel ve para ile ölçülebilir bu zararlara karşı kendilerini belirli bir prim ödeme karşılığında, sigorta aracılığı ile teminat altına alırlar. (Bölükbaşı ve Pamukçu, 2010, 5) Sigortacı ile sigortalı arasında gerçekleştirilen anlaşma ortaya çıkabilecek bir zararın etkisini ortadan kaldıracak şekilde hedefler. (Artis vd, 2002, 325) Kişiler kendilerini güvence altına alabilmek için ekonomik durumlarından bağımsız biçimde bir zorunluluk olarak sigorta primlerini ödemektedirler. (Alford, 1988, 24) Sigortacılıkta amaç, hasarın meydana gelmesini önlemek değil, ortaya çıkan hasarı diğer sigortalılar arasında dağıtarak, hasar nedeniyle ortaya çıkan yükü grubun her üyesi için katlanılabilir kılmaktır. (Güvel ve Güvel, 2008, 25) O halde ekonomik malların korunması düşüncesinden hareketle yola çıkılarak başlayan sigortacılık hareketinin, iktisadi bir dayanışma aracı olarak gelişimini sürdürdüğü belirtilebilir. (Özbolet, 2009, 27)

Hile ise, bir başka kişi ya da grubun zararına neden olacak biçimde aldatma faaliyetinde bulunarak bir yarar sağlamaktır. (Bozkurt, 2009, 60)

Sigorta hileleri ise özellikle son 20 yılda oldukça dikkat çeken (Derrig, 2002, 272) ve üzerinde oldukça fazla sayıda araştırma yapılmaya başlanılan bir konudur. (Boyer, 2000, 159) Sigorta hileleri, poliçe sahiplerince, uğradıkları zararın tutarı hakkında yanlış bildirimde bulunma, hiç gerçekleşmemiş bir kaza hakkında tutanak tutma ve bildirimde bulunma, bir sigorta poliçesinin başlangıcında konu ile ilgili bildirilmesi gereken bilgileri beyan etmeme, meydana gelmiş zararın miktarını kasıtlı olarak şişirme yoluyla yapılan hilelerdir. (Picard, 2000, 2) Sigorta hileleri tesadüfen ortaya çıkmazlar, gerçekleştirilebilmeleri için bir planlamaya ihtiyaç duyulur. Planın gerçekleştirilebilmesi için fırsatın yakalanması gereklidir. (Tennyson, 2008, 1181)

Sigorta hileleri, kötü niyetli kişilerin, haksız kazanç elde etmek amacıyla bilinçli ve kasıtlı biçimde, poliçe düzenlenmeden önce veya sonra sigorta şirketlerini aldatması olarak da tanımlanabilmektedir. Aldatma bir sigortacının gerçeği bilmesi durumunda düzenlemeyeceği bir sigorta poliçesini, yanlış bilgi vermek veya önemli bir hususu gizlemek suretiyle, sigortacı tarafından düzenlenmesini sağlamak şeklinde gerçekleştirilebilir. Bunun dışında poliçe düzenlendikten sonra yapılacak her türlü sahtekarlık da aldatma kabul edilmektedir. (Zevnik, 2004, 98) (www.tsrbsb.org.tr, 17.07.2011)

Kişileri sigorta hilelerini yapmaya iten temel motivasyonun finansal olarak sağlanacak fayda olduğu açıktır. Sırf bu faydanın sağlanabilmesi için kişiler kasıtlı olarak veya istemeden masum kişilere zarar dahi verebilmektedirler. Kasıtlı zarara örnek olarak, hayat sigortası yaptırmış kişinin sigorta tazminatından faydalanabilmesi için sigortalı kişinin kasıtlı olarak öldürülmesi gösterilebilir. Bunun dışında, hilekar sigortalı bir varlığa zarar verirken o anda orada bulunan kişiye de kazara zarar verebilmektedir. (Manes, 1945, 34-42) Kişinin araç sigortasından haksız biçimde tazminat talebinde bulunabilmek için aracını kundaklaması sırasında, tesadüfen oradan geçen aracın alev alması ve olay ile hiçbir ilgisi olmayan araç sürücüsünün ölümüne neden olması bu duruma örnek olarak verilebilir.

Sigortalanan her unsur ile ilişkili olarak - sağlık sigortalarına, hayat sigortalarına, işçi tazminat sigortalarına, konut ve eşya sigortalarına, araç sigortalarına- sigorta hilesi gerçekleştirilebilmektedir.

Sağlık sektöründe hile, kasıtlı olarak kandırma veya gerçeğin olduğundan farklı gösterilmesi ile haksız bir fayda sağlama anlamına gelmektedir. Gerçekte sigortalı tarafından kullanılmamış olan sağlık hizmetlerinin kullanılmış gibi gösterilmesi bu duruma güzel bir örnek olarak verilebilir. Hile dışında sağlık sektöründe bir de sigortanın kötüye kullanımından bahsetmemiz mümkündür. Bu durumda da sigortalının gerçekte ihtiyacı olmayan sağlık hizmetlerini kullanmasının, örneğin kişiye ihtiyacı olmayan laboratuvar tetkiklerinin yaptırılması örnek olarak verilebilir. (www.quackwatch.com, 27.06.2012)

Hayat sigortalarında hasarın gerçekleşmesi durumunda lehtara yüklü bir ödemenin yapılıyor olması kötü niyetli kişilerin bu sigorta türünü çekici bularak haksız kazanç elde edebilmek için bu sigortaları kullanmalarına imkan vermektedir. Hayat sigortalarında, kişiler belirli bir miktar ödeme yaparak bir fon oluşturmaktadırlar. Örneğin istatistikler 30 yaşına giren erkeklerden 1 yıl içerisinde bir kişinin ölme ihtimali olduğunu belirtiyor ise, herkesin yalnızca 1TL vermesi ile toplamda oluşacak 1.000 TL, ölen kişinin sigorta poliçesindeki lehtara ödenmektedir. (Brown, 1964, 2) O halde, bir sigorta poliçesinin lehtarı durumunda bulunmak, sigortalı kişinin ölümü halinde lehtarın bir tazminat alacağına göstergesidir. Sigortalı kişinin ailesini korumaya yönelik oldukça iyi bir araç olan hayat sigortaları, kötü niyetli kişilerin elinde maalesef oldukça kötü sonuçlara neden olabilecek şekilde

kullanılabilir. (www.budgetlife.com, 27.06.2012) Hayat sigortası alanında gerçekleştirilen hilelerde, kişiler aile bireylerinin sigortadan yüklü miktarda paralar alabilmesi için ölü numarası bile yapabilmektedirler. Bazı kişiler ise sonradan öldürebilecekleri ve hayat sigortasından tazminat talebinde bulunabilecekleri sahte kimlikler yaratabilirler. Bu iki tür hilede de kişiler fiziksel olarak zarar görmemektedir. Ancak hayat sigortasına bağlı gerçekleştirilen hileli eylemlerde kişilerin fiziksel olarak zarar gördüğü, bir kişinin diğer bir kişiyi sırf hayat sigortasından tazminat alabilmek için öldürdüğü, olaylar da meydana gelmektedir. Burada gerçekleşen suç yalnızca sigorta hilesi –dolandırıcılık- değil aynı zamanda birinci dereceden cinayet de kabul edilmektedir. (www.wisegeek.com, 27.06.2012)

İşçi tazminat sigortası hileleri daha çok çalışanların iş dışında bir yaralanma olayı ile karşılaşmaları durumunda ortaya çıkar. İşçi kendi evinin temizliğini yaparken ağır bir kutu kaldırarak boynunu incitebilir veya top oynarken bileğini sakatlayabilir. Çalışan iş dışında yaşamış olduğu bu yaralanma olayının, iş başında mesai saatleri içerisinde yaptığı işe bağlı ortaya çıktığını iddia ederek tedavi masraflarının, sigortasından karşılanmasını talep edebilmektedir. Bunun dışında çalışanlar iş başında yaralanabilirler ancak yaşadıkları yaralanma olayı oldukça ufak çaplı bir olaydır. Ancak kişiler yaşadıkları bu yaralanma olayını abartarak, bu yolla sigortadan daha fazla tazminat alma ve işten daha uzun süre uzak kalabilme yollarını arayabilirler. Örneğin kişi sırtını hafif biçimde incitebilir ancak omurgasının ciddi biçimde yaralandığını iddia edebilir. Bazı çalışanlar ise sahte yaralanma beyanlarında bulunarak sigortalarından çeşitli taleplerde bulunurlar. Bu iddialar genellikle boyun ve sırt bölgelerindeki yumuşak doku yaralanmalarıdır. Bu tür iddialar, kanıtlanmasının biraz daha güç olması ve hileyi yapan kişinin çoğu zaman yanına kar kalması nedeniyle tercih edilmektedir. Çalışanlar ayrıca eskiden yaşadıkları ancak hiçbir zaman tam olarak iyileşmemiş bir yaralanma olayını nüksettiği bir anda kullanarak, iş başında yeni yaralandıklarını iddia edebilirler. Dürüst olmayan işletme sahipleri de çalışanlarına ilişkin sigorta primlerinin ödenmesi sırasında çalışanların, güvenliği yüksek işlerde çalıştığı beyanında bulunmak ya da ücretlerini olduğundan düşük göstererek, düşük prim ödemek suretiyle ve benzeri pek çok şekillerde çeşitli hileler yapabilmektedirler. Bu tip hilelerin fark edilmesi kolay olmamakta, işletmelerce gizlenebilmektedir. (www.insurancefraud.org, 14.01.2013) (Loughran, 2005, 552)

Kişiler konut ve eşya sigortalarında ise ilgili varlıklara kasıtlı olarak zarar vermek suretiyle sigortadan haksız tazminat talebinde bulunurlar. Zarar verme kapsamına, işlevlerinden bir kısmını yitirmesine neden olma veya yok etme girmektedir. Konut sigortasından tazminat talebinde bulunabilmek için kişinin evini kundaklaması örnek olarak gösterilebilir. Fabrikada kullandığı modası geçmiş bir makineye ilişkin tazminat talebinde bulunabilmek için makinenin tekrar kullanılmamasına neden olacak biçimde zarar vermek de bu kapsama dahil edilebilmektedir.

Sigorta hilelerinin neden olduğu zarara ilişkin kesin bir tutarın hesaplanabilmesi bu suçların soygun veya cinayet gibi görünür bir niteliği olmadığı için çok zordur. Pek çok sayıda sigorta hilesi gerçekleştirilmiş olmasına karşı fark edilmeden kalır. Gerçekleştirilen sigorta hilelerinin büyük bir çoğunluğunun belirlenemediği düşünülmektedir. (Manes, 1945, 34) Sigorta Hileleri Karşıtı Koalisyon adlı kuruluş (Coalition Against Insurance Fraud) , 2006 yılında ABD’de gerçekleştirilen sigorta hilelerinin verdiği zararın 80 milyar dolar olduğunu tahmin etmektedir. (Coalition Against Insurance Fraud Annual Report, 2006)

2.ARAÇ SİGORTASI HİLELERİ

Araç sigortaları genel olarak iki temel menfaatin korunmasına yönelik olarak yapılmaktadır. Bu menfaatler kişilerin araçlarının göreceği fiziksel zararların ve kişilerin kazalar nedeniyle yaşayacakları bedensel yaralanmalara bağlı ortaya çıkan zararların telafisi için yapılan sigortalardır. (The Health Insurance Association of America, 2002, 112) Bu konuda yapılan hileler ise kişilerin araçlara ilişkin sigortalarını kötüye kullanması ve bundan haksız bir kazanç elde etmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Bu tür hileler genel olarak ani fırlama ve çarpmaya neden olma, hız düşürerek yol verme, ani durma yoluyla çarpmaya neden olma, kaza yapan araçta bulunduğu iddiasıyla gerçekleştirilen hileler, kağıt üzerinde gerçekleştirilen kazalar yoluyla gerçekleştirilen hileler, araç kundaklama ve/veya zarar verme yoluyla gerçekleştirilen hileler, hırsızlık sonucu uğranılan kayıpların şişirilmesi ve değer belirlemeye ilişkin gerçekleştirilen hileler olarak ortaya çıkabilirler.

Bu konuda yapılan çalışmalara göre, araç konusunda gerçekleştirilen tazminat taleplerinin yüksek oranda hileler içerdiği (Tennyson ve Forn, 2002, 289) ve bu hilelerin sigorta sektörü için genel bir problem oluşturduğu belirtilmelidir. (Dionne ve Gagne, 2001, 300)

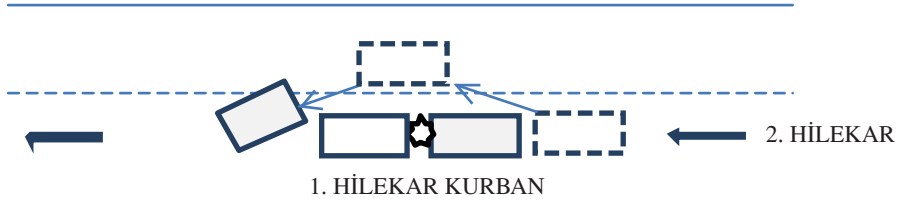
Araç sigortası hileleri konusunda ortaya çıkan büyük zararlara, genellikle sahip olduğu konumu ve yetkileri kötüye kullanan avukatlar ve doktorlar da katkıda bulunabilmektedirler. (Aidman, 2005, 181)

2.1. Kazaya Neden Olarak Gerçekleştirilen Araç Sigortası Hileleri

Kazaya neden olma şeklinde gerçekleştirilen hilelerde hilekar veya hilekarlar seçtikleri kurbanın sigortasından haksız biçimde tazminat talebinde bulunabilmeyi hedeflerler. Bunun için çeşitli yöntemler kullanarak kurbanın hilekarlardan birinin aracına çarpmasını sağlamaya çalışırlar. Çoğu zaman hilekarlar araçta bulunmayan kişilerin bulunduğunu iddia edebilir bu kişilerin yaralanmalarına ilişkin tazminat taleplerinde de bulunabilirler. Bazı durumlarda ise bir kazanın gerçekleşmiş olması şart değildir, kağıt üzerinde de kazanın gerçekleştiği iddia edilebilmektedir.

2.1.1. Ani Fırlama ve Çarpmaya Neden Olma Hilesi

Bu hilede iki hilekar araç mevcuttur. Birinci hilekar araç yolda kurbanın önünde seyretmektedir. Bu araçta genellikle birden çok sayıda yolcu yer alır ve bu kişiler gerçekleştirilen hileye bağlı çarpmanın ardından genellikle boyun ve sırt sakatlanmalarından şikayetçi olarak mağdurun sigortasından tazminat taleplerinde bulunacak ve hileli biçimde sigortadan fayda sağlamaya çalışacaklardır. İkinci hilekara ait araç ise birinci ile anlaşmalı olarak yolda seyretmektedir. Aniden manevra yaparak direksiyonu birinci hilekarın aracının önüne doğru kırar. Birinci hilekar aniden frene basarak kurbanı ait aracın kendisine arkadan çarpmasını sağlamaya çalışır. (Lundy, 2001, 113-115) (<http://www.theautoinsurance.com>, 14.01.2013) (ACFE, 2013, 1.1007)

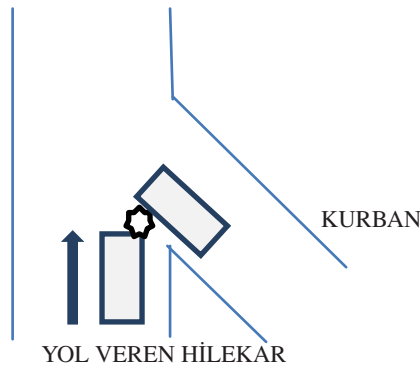
Şekil: 1

Çift Araçla Gerçekleştirilen Ani Fırlama ve Çarpmaya Neden Olma Hilesi

Bu tür hilelerde olaya karışan araç sayısı dörde de çıkabilmektedir. Bu durumda araçlardan üç tanesi hilekarlara, bir tanesi ise kurbanına aittir. Üç aracın karıştığı türden yapılan hilenin farkı, dördüncü aracın kurbanın yan şeridinde seyrederek ani bir durumda kurbanın yan şeride doğru manevra yaparak kazaya engel olmasının önüne geçebilmektir. (www.nicb.org 14.01.2013)

2.1.2. Hız Düşürerek Yol Verme Hilesi

Bu tip hilede mağdur akmakta olan trafiğin içerisinde yan yoldan dahil olmaya çalışırken bir sürücü yavaşlayarak mağdura yol verdiğini belirtircesine el işareti yapar. Mağdur sürücü, trafiğe katılmak için harekete geçtiğinde ise, yol veren sürücü hızını yeniden artırarak az önce yol verdiği sürücünün aracına hızla çarpar. Gerçekleşen kazanın ardından mağdura el işareti yaparak yol verdiğini inkar ederek, meydana gelen kazada, aslında yol verdiği mağdur sürücüyü suçlar (ACFE, 2013, 1.1006) (Lundy, 2001, 115) ve el işareti yapmasına ilişkin “önümdeki sineği kovalıyordum” gibi çevre tarafından makul karşılanabilecek bir bahane ileri sürer. (www.nicb.org) Hile aşağıda şekilde gösterildiği biçimde gerçekleştirilmektedir. (http://www.theautoinsurance.com 14.01.2013)

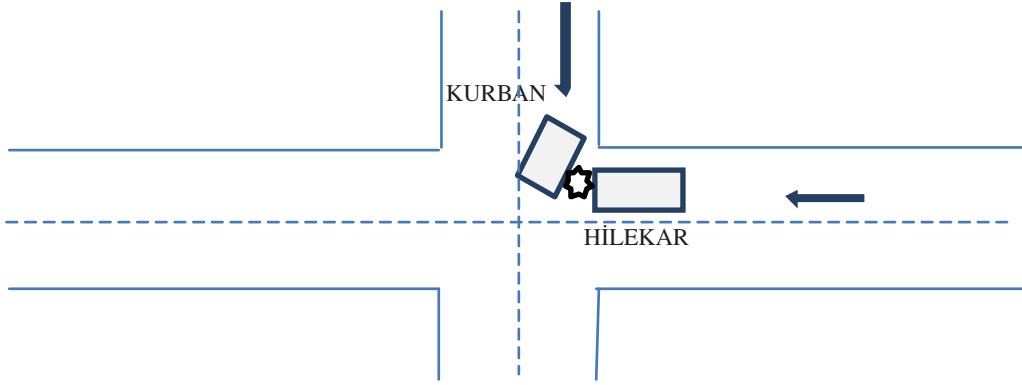

Şekil: 2

Hız Düşürerek Yol Verme Hilesi

2.1.3. Dört Yol Ağızlı Hilesi

Bu hile türünde hilekar dört yol kesişiminde yolda geçiş hakkı kendisinde olduğu bir anda ve herhangi bir tanık bulunmadığı bir anda, dur levhası veya trafik ışığı bulunan taraftan geçen -dikkatlice geçiyor olsa da- araca hızlıca çarpar ve dur levhasına uygun hareket etmediğini veya kırmızı ışıkta geçtiğini iddia eder. (http://www.theautoinsurance.com, 14.01.2013)

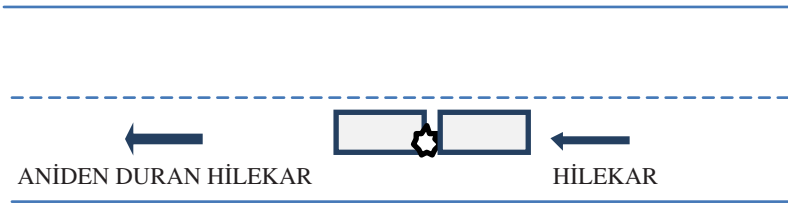

Şekil: 3

Dört Yol Hilesi

2.1.4. Ani Durma Yoluyla Yapılan Hileler

Bu tip hilede suçlu genellikle eski bir araç kullanmaktadır. Araç içerisinde birden fazla kişi bulunmaktadır ve kurban olarak belirledikleri aracın önünde seyretmektedir. Bu tür hilelerde kurban bir motosikletli de olabilmektedir. Kurbanlarının herhangi bir şeyle meşgul olduğu bir anı kollayan hilekar ve suçlu aracın arka koltuğunda oturan kişiler, kurbanın telefonunun çalması veya sürücüyü meşgul edecek benzeri bir durumda, frene basarak aniden dururlar. Ortada hiçbir neden olmamasına karşın frene basan hilekarın bu davranışını algılayamayan kurban sürücü arka taraftan araca çarpar. Bu durumlarda hilekar aracın fren lambalarının patlamış olduğu hatta hiç ampülü bulunmadığı görülmektedir. (<http://ezinearticles.com> 01.07.2011)

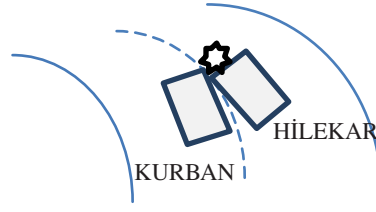

Şekil: 4

Ani Durma Yoluyla Yapılan Hileler

2.1.5. Sola Dönüş Virajında Çarpma Hilesi

Bu tür hilede kurbanın ait araç sola dönüş virajında dönerken, hilekar da tam yanındaki şeritte kurbanın şeridine çok yakın olarak dönmektedir. Kurbanın ait aracın dönüş sırasında kendi şeridinin dışına çok az bile olsa kayması durumunda hilekar hemen gaza basarak kurbanın ait araca çarpmaktadır. Hilekar kişi gerçekleşen kazaya ilişkin polis raporu tutulması konusunda oldukça istekli davranır. (<http://www.theautoinsurance.com> 14.01.2013)

Şekil: 5

Sola Dönüş Virajında Yapılan Hileler

2.1.6. Kaza Yapan Araçta Bulunduğu İddiasıyla Tazminat Talebinde Bulunma Yoluyla Yapılan Hileler

Bu tür hilelerde normalde araçta kazayı yapan kişi sayısının üzerinde sayıda kişi bulunduğu iddia edilerek, kaza sırasında bu kişilerin yaralanmalarına bağlı ortaya çıkan ilaç, tedavi ve karşılaştıkları kaza nedeni ile aldıkları zarara karşılık sigortadan hileli tazminat talebinde bulunulur. Genellikle bu tip durumlarda hileli tazminat talepleri, davayı inceleyen avukatlar ile doktorların anlaşmaları sonucunda ortaya çıkmaktadır. Gerçekte kaza yerinde hiç bulunmamış kişilerin karşılaştıklarını iddia ettikleri her türlü zararın tedavisi için gidilen ve hilenin bir parçası olan doktorlardan alınan gerçek dışı faturaların sigorta şirketine gönderilmesi ile hile gerçekleştirilir. (Lundy, 2001, 109) Bu hileli yaralanma olaylarına ilişkin tazminat talepleri bir kere talep edilerek sonlanabileceği gibi, kişilerin hayali biçimde geçirdikleri yaralanmalarına ilişkin tazminat talepleri iyileşmedikleri iddiasıyla süreklilik de arz edebilir. (Lundy, 2001, 112-113)

2.1.7. Kağıt Üzerinde Gerçekleştirilen Hileler

Bu tip hilede gerçekte ortada herhangi bir kaza veya yaralanma bulunmamasına rağmen kağıt üzerinde düzenlenen raporlar ile bir kaza gerçekleşmiş gibi hileli tazminat talebinde bulunmaktadır. (ACFE, 2013, 1.1006) Bu tip tazminat talepleri genellikle çok yüksek tutarlı değildir. Çoğu zaman ortada polisin çağırılarak rapor düzenlemesini gerektirebilecek ölçüde bir hasar oluşmadığı iddia edilmektedir. (www.theautoinsurance.com 14.01.2013)

2.2. Araç Kundaklama ve Zarar Verme Yoluyla Gerçekleştirilen Hileler

Araçlara ilişkin ortaya çıkan yangınların büyük çoğunluğunda temel neden kundaklamadır. Kişiler kundaklama işini kendileri yapabildikleri gibi, kişilerin bu işi gerçekleştirmesi için birini kiralamaları da olasıdır. (<http://ezinearticles.com> 10.01.2013) Genellikle işlem koltuklara ve yer döşemelerine benzin döktükten sonra biraz uzaklaşarak yanan bir cismi araca doğru atarak gerçekleştirilir. Sigortalılar, olay sonrasında sigorta şirketinden tazminat talebinde bulunurken, “Yangın aniden anlaşılabilir bir biçimde başladı” ya da “Aracım çalınmıştı” şeklinde beyanda bulunmaktadırlar. (Kaplan, 2006, 186-187)

Ekonominin kötü gittiği dönemlerde araçlara yönelik gerçekleştirilen kundaklama işlemleri, kredi ile alınmış araçlarda sigortadan tazminat alarak ödemelerden kurtulabilme amacı ile yapılabilmektedir. Bu amaca yönelik olarak kundaklama işinin gerçekleşmesinin sonrasında kişiler sigortalarından taz-

minat talebinde bulunurlar. Hilekarlar, sigortadan alacakları tazminat ile aracın ödemelerini finanse edebilme amacındadırlar. Hilekarlar açısından kötü durumda olan ve satılabilme ihtimali bulunmayan araçlar için de kundaklama eylemi gerçekleştirmek oldukça iyi bir yöntemdir. Bunun dışında leasing yoluyla kiralanarak kullanılan araçlarda belirlenmiş km'yi aşmaları durumunda ortaya çıkabilecek cezai yükümlülükten kaçınabilmek için de kundaklama eylemi gerçekleştirilebilmektedir. (Lundy, 2001, 80-81)

Bu tür hileleri gerçekleştiren kişilerin gözden kaçırdıkları bir nokta bulunmaktadır ki o da araçlarda yangın genel olarak beş nedenle meydana gelmektedir. Bunlar elektrik tesisatı, benzin boruları, benzin filtreleri, benzin pompası ve karbüratör olarak sıralanabilir. (Kaplan, 2006, 187) Günümüzde uzmanlar bir yangının, kundaklama sonucu mu başladığını yoksa gerçekten kaza mı olduğunu birbirinden ayırt edebilmektedirler. Kundaklama sonucu çıkarılan yangınlara bağlı verilen zararlar nedeniyle kişileri hem kundaklama hem de sigorta hilelerine bağlı dolandırıcılık nedeniyle yargılabilmektedirler. (<http://ezinearticles.com> 10.01.2013)

2.3. Hırsızlık Yoluyla Gerçekleştirilen Sigorta Hileleri

Aracın çalındığı iddiasıyla sigortadan haksız tazminat talebinde bulunulmasıdır.

2.3.1. Hırsızlık Sonucu Uğranılan Kayıpların Şişirilmesi

Bu tür hilede gerçek anlamda bir araç mevcuttur ve araç sahibinin ne derecede dahil olduğu tam olarak anlaşılabilen bir çalınma olayı gerçekleşmiştir. Kişiler sigortalatmış oldukları bu araçlarına ilişkin sigorta tazminatı talep etmek için sigorta şirketine başvururlar. Ancak talep ettikleri tazminat tutarı gerçekte uğramış oldukları zararın – aracın gerçek değerinin- çok üzerindedir. Sigortadan tazminat talebinde bulunan kişinin beklentisi aracın gerçek değerinin üzerinde bir rakam tahsil ederek daha iyi ya da daha yeni bir model araç alabilmektir. (Lundy, 2001, 48)

2.3.2. Hırsızlık Öncesi Değer Belirlemeye İlişkin Gerçekleştirilen Hileler

Araçların sigortalanmadan önce değerinin tayinine ilişkin gerçekleştirilen normal bir süreç bulunmaktadır. Ancak sigortalanması istenen araca ilişkin gerçekleştirilmesi gereken değerlendirme sürecinde özellik arz eden durumlar ortaya çıkabilir. Aracın antika olması bu duruma bir örnek olarak gösterilebilir. Böyle durumlarda sigorta ettiren kişi aracın değerine ilişkin bir tutar belirtir. Burada sigorta ettirenin beyanına dayanılarak gerçekleştirilecek poliçelerde, sigorta ettiren kişilerin sonradan hileli bir tazminat talebinde bulunabilmelerine imkan sağlanmış olur. Pek çok sigorta şirketi mevcut belirsizlik nedeniyle böyle bir riski üstlenmek istemeyebilir. (Lundy, 2001, 49)

3. ARAÇ SİGORTASI HİLERİNE İLİŞKİN KIRMIZI BAYRAKLAR

Genel olarak denetçilerin gerçekleştirdikleri denetim çalışmalarında zaman ve maliyet kısıtlamaları nedeniyle her şeyi inceleyebilme şansları bulunmamaktadır. Burada da denetçiler incelemeleri gereken unsurları riskin yüksek olduğu noktalardan seçmeyi tercih ederler. Kırmızı bayrak bir hilenin bulunma ihtimalinin yüksek olduğuna ilişkin belirtileri ifade eder. Kırmızı bayrak olarak ifade edilen her unsurun incelenmesi sonucu bir hileye rastlanacağı kesin olmamakla birlikte rastlanması ihtimali

yüksektir. O halde kırmızı bayraklar gerekli kanıtlar bulunmadan bazı şeylerin yanlış olabileceğine ilişkin göstergeler olarak tanımlanabilmekte, denetçiler ve ilgililer tarafından hile riskinin değerlendirilmesinde erken uyarı sistemi vazifesi görmektedirler. (Bozkurt, 2009, 130) Kırmızı bayraklar düzenli biçimde takip edilmeleri durumunda pek çok hilenin önlenmesi açısından da oldukça büyük önem taşırlar. (Çatıkkaş ve Çalış, 2007, 193)

Araç sigortasına ilişkin talep edilen tazminatın hileli bir tazminat talebi olabileceğine ilişkin çeşitli kırmızı bayraklar bulunmaktadır. Hileli eylemlere karışan kişiler sigorta şirketinin ofisine genellikle kendisi başvurur ve çoğu zaman gerçek kimliğini kullanmaz. Sigorta ettirmeyi istediği araca ilişkin daha önceden herhangi bir sigorta poliçesi mevcut olmadığını belirtmesi üzerine gerçekleştirilen incelemede sigorta ettirilmek istenen aracın birkaç ay önce gerçekleşmiş bir zarar sonucunda sigortadan alınmış tazminat ile satın aldığıının belirlenmesi de dikkat çekicidir. Sigortalanması için talepte bulunulan aracın pahalı ve son model olmasına karşın nakden satın alındığının belirtilmesi de araştırılması gerekliliğini ortaya çıkarır. Zararın araca sigorta yaptırılmasından çok kısa bir süre sonra, poliçe süresinin dolmasına çok az bir zaman kala ya da poliçeye sonradan bir madde ilave edilmesinin hemen ardından meydana gelmesi de dikkat çekici ve hile ihtimalini artırıcı unsurlardır. Özellikle, aracını sigortalattıktan hemen sonra kişinin başka hiçbir aracın karışmadığı bir kaza yaparak çok ciddi zarar görmesi, kazaya ilişkin hiç tanık bulunmaması, kazayı yapan kişinin ise ciddi bir yaralanma yaşamaması, az bir tedaviye ihtiyaç duyması veya hiç tedaviye ihtiyaç duymaması da ciddi inceleme gerektiren durumlardandır. Yaşandığı iddia edilen olaya ilişkin herhangi bir polis raporu tutulmamış olması ya da raporun tutulmasının günlerce ertelenmesi ve zarara neden olduğu iddia edilen kazanın sigortalının yaşadığı yere yakın özel mülkiyete sahip bir yer içerisinde gerçekleşmiş olması durumlarında da denetçiler hileli bir tazminat talebi ihtimalini göz önünde bulundurmalıdırlar. Ayrıca kazaya karışarak zarar gördüğü iddia edilen tüm araçların aynı tamirciye gitmesi durumu da incelenmesi gereken potansiyel hilelere işaret eder. Zarar gördüğü için sigorta tazminatı talep edilen aracın tamir edilmek için şehir dışına gönderilmiş olması inceleme yapılması için uygun ortam bulunmaması da, kişilerce gerçekleştirilen bir hileye ilişkin bir belirti olabilir. Kişiler araçlarının çalındığı ve zarar gördüğü iddiasıyla da sigortadan tazminat taleplerinde bulunabilirler. Buna örnek olarak kişinin aracının hırsızlar tarafından eğlence amaçlı çalındığını ve şanzıman ve motorun zarar gördüğünü iddia etmesi, çalınan aracının bir tepeden aşağıya yuvarlandığının, bir su birikintisine düştüğünün ve bir daha kullanılmayacak hale geldiğinin bildirilmesi verilebilir. Bunlar tamamen doğru beyanlar olabileceği gibi hile içerme ihtimalleri oldukça yüksek olduğundan dikkatlice incelenmelidir. (Boyer, 2009, 276-277)

Bunların dışında sigorta ettiren kişinin birden fazla sigorta şirketi ile ilişki içerisinde bulunması, yaşanmış görünürde küçük çaplı bir kazanın büyük kayıplara neden olmuş olması da dikkat çekici ve incelenmeye değer durumlardır. (Lincoln, 2003, 9) Yaşandığı iddia edilen kazaların genellikle akşam saatlerinde ve şehir dışında meydana gelmesi de kaza ile ilgili hile şüphelerini artırır niteliktedir. (Subelj ve Furlan, 2011, 1039)

Araç sigortalarına ilişkin hileleri gerçekleştiren hilekar kişi genel olarak, sigorta sürecini iyi bilen, tazminatı alabilme konusunda aceleci davranan, finansal açıdan sıkıntı içerisinde bulunan, çalışma hayatı konusunda belirsizlikler bulunan kredibilitesi düşük, ödeme sıkıntısı bulunan, geçmişte de benzer zararlar için sigortadan tazminat talebinde bulunmuş, sık sık adres değişikliği yaşayan, hatta iletişim adresi olarak otel ve benzeri yerler belirten bireylerdir. (Lundy, 2001, 55)

4. ARAÇ SİGORTASI HİLELERİNİN ORTAYA ÇIKARILMASI VE ÖNLENMESİ

İç denetim, işletmelerde iç kontrollerin başarılı olabilmesindeki en önemli unsurlardan biridir. İşletmelerde erken uyarı rolü üstlenerek iç kontrollerin, risklerin ve yönetim süreçlerinin etken ve etkinliğini sürekli bir şekilde değerlendirerek işletmelerin amaçlarının başarılmasına katkıda bulunurlar. Gerekliğinde danışmanlık rolü üstlenerek etkili iç kontroller, sağlıklı risk yönetimi, iyi yönetim ilkelerinin uygulanması konusunda yönetime yardımcı olurlar. Sigorta şirketlerinin iş ve işlemlerinin, ilgili yasal düzenlemelere ve yönetim politikalarına uygunluğundan yönetim ve yönetimin bu amaçlara yönelik olarak oluşturduğu risk temelli iç kontrollerin etken ve etkinliğinin değerlendirilmesinden iç denetim sorumludur. Bu sorumluluğun kapsamı Başbakanlık Hazine müsteşarlığı tarafından 21.06.2008 tarih ve 26913 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ‘*Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik*’ de ayrıntılı bir şekilde tarif edilmiştir. Aynı kapsamda hataların ve hilelerin ortaya çıkarılmasında denetçilere açık sorumluluklar yüklenmiştir.

Araç sigortalarına ilişkin hilelerin ortaya çıkartılmasında da sigorta şirketinin kendi iç denetim departmanı birincil unsurdur. İç denetim departmanlarının sigortalılarca gerçekleştirilecek hilelerin ortaya çıkartılabilmesi açısından etkisi olduğu söylenebilse de, sigorta şirketlerinin kendi çalışanları tarafından gerçekleştirilen hilelerin yalnızca 1/3’lük kısmı iç denetimlerle ortaya çıkarılabilmektedir. ACFE’nin genel olarak işletmelere yönelik olarak yaptığı araştırmalar da bu oranı destekler niteliktedir. (ACFE, 2012) Sigorta şirketi çalışanlarının gerçekleştirdiği hilelerin bu kadar az bir kısmının iç denetim departmanınca belirleniyor olması ise bu tür hilelerin karmaşık bir yapıda olmasından ve bu hileleri gerçekleştiren kişilerin iç kontrolleri aşabilme konusundaki yetkilerinden kaynaklanmaktadır. Bu durum sigorta şirketlerinin iç kontrollerinin, kendi çalışanlarına karşı yeterince etkin çalışmadığını göstermektedir. Esasen sigorta şirketlerinin çalışanları tarafından yapılan hileler ortalama iki yıl devam etmekte olup, bu sektörde yaşanan kayıpların büyük bölümünü oluşturmaktadır. Bu tip hilelerin yakalanabilmesi daha çok dışarıda yer alan kişilerin yaptıkları ihbarlar veya ipuçları ile mümkün olmaktadır. (Todd vd, 1999, 122-123)

Hiç şüphesiz meydana gelen hilelerin ortaya çıkarılabilmesi oldukça önemlidir. Ancak suç ya da hile ortaya çıkarılıncaya kadar zarar gerçekleşmiş olmaktadır. Burada önemli olan nokta bu zarar meydana gelmeden hilenin önlenmesidir. ACFE’nin 2012 araştırma sonuçları işletmelere yönelik ekonomik suçların ortalama 24 ayda ortaya çıkarılabildiğini göstermektedir. (ACFE, 2012)

Bu tür hileleri önleyebilmede sigorta acenteleri önemli rol oynamakta sigorta şirketi acentesi tarafından gerçekleştirilebilecek çeşitli incelemeler bulunmaktadır. Bu incelemelerde sigortalının sigorta şirketi ile nasıl bağlantı kurduğunun öğrenilmesi, sigorta ettirmek için başvuran kişi ile sigorta şirketinin daha önceden bir çalışmasının bulunup bulunmadığının belirlenmesi önemlidir. Öncesinde kişi sigorta şirketinden herhangi bir poliçe satın aldıysa bu poliçeye ilişkin tüm detaylar ve sigortayı yaptıran sürücüye ilişkin kayıtlar araştırılmalıdır. Ayrıca aracın incelenmesi, durumunun tespit edilmesi hatta aracın fotoğrafının çekilmesi gereklidir. Sigorta ettiren kişi aracın ilk sahibi değilse, aracın önceki dönemine ilişkin bilgi edinilmesi şarttır. (Boyer, 2009, 282-283)

Bu tür hileler hem toplumu hem sigorta şirketlerini ilgilendirdiğinden, sigorta şirketleri gerek kurumsal düzeyde gerekse toplumsal düzeyde tüm paydaşlarla iş birliği içinde ve onları kapsayacak şekilde önlemler yöntemler ve teknikleri araştırmalı ve uygulamaya koymalıdır. Bu kapsamda topluma

bilinç kazandırma yanında ihbar hatlarının oluşturulması ya da daha etkili şekilde işletilmesi, kamu yönetimleri ile işbirliği içinde kara yollarının elektronik araçlarla sürekli gözlemlenmesi, dürüstlük ve etik değerlerin tüm paydaşlarla paylaşılması hileleri önlemede etkili olabilecek yöntemlerden bazılarıdır.

5. TÜRKİYE'DE ARAÇ SİGORTALARINA İLİŞKİN MEVCUT DURUM

Türkiye'de sigortacılık sektöründe, "Sigorta Bilgi Merkezi" 09.08.2008 tarihinde faaliyetlerine başlamıştır. 03.11.2011 tarihinde yayınlanan değişiklik ile merkezin adı "Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi" olarak değiştirilmiştir. Merkezi İstanbul'da olan kuruluş ilgili sigorta konulara göre ayırma tabi tutulmuştur. Sigorta Bilgi Merkezi'nin faaliyetleri Hazine Müsteşarlığı tarafından denetlenmektedir. TRAMER- Trafik Sigortaları Bilgi ve Gözetim Merkezi, Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi'nin, trafik sigortaları alanında faaliyet gösteren bölümüdür. "İlgili branşlardaki verilerin tek merkezde toplanarak, sigortacılık faaliyetlerinin daha kapsamlı ve etkin şekilde yürütülmesi, sektör genelinde uygulama birliğinin sağlanması, sağlıklı fiyatlandırma yapılabilmesi, hilelerin önlenmesi, güvenilir istatistiklerin oluşturulması, sigorta sistemine olan güvenin artırılması ve kamu gözetim-denetiminin etkinleştirilmesi hedeflenmektedir." (www.tramer.org.tr, 20.01.2013)

Ayrıca SİSBİS (Sigorta Suiistimalleri İhbar Girişi) sistemi kurularak, elektronik ortamda bir ihbar mekanizması da oluşturulmuştur. Bu mekanizma aracılığıyla kişilere, şüphelendikleri olay ve kişileri bildirebilme imkanı verilmektedir.

Kurulan bu sistem ile fayda sağlayabilecek çok sayıda taraf bulunmaktadır. Sistem sigorta şirketleri açısından yeni sigortalıların sisteme dahil olması ile sağlanacak prim artışının yanı sıra haksız rekabetin önlenmesi, bilgi paylaşımının sağlanması ve hasar durum belgesinin hızlıca, kolayca temin edilebilmesi ve acente uygulamalarının disiplin ve kontrol altına alınması gibi faydalar sağlamaktadır. Sigortalılar ve vatandaşlar açısından ise sisteme olan güvenin artması, kayıt dışı ve sahte poliçelerin ortadan kalkması, sigortasız araçların azalarak vatandaşların mağduriyetlerin önlenmesi ve doğru – güvenilir fiyatlandırmanın sağlanabilmesi açılarından da sistem büyük faydalar sağlamaktadır. (www.tramer.org.tr, 20.01.2013)

Ülkemizde sigorta hileleri konusunda hazırlanmış olan özel bir mevzuat bulunmamakla beraber, bu tür hileler Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) dolandırıcılık kapsamında ele alınmaktadır.

Dolandırıcılık "Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak" olarak tanımlanmaktadır.(TCK Md.157) Sigortacılık konusunda hile yapan kişilerin işledikleri suç bu kapsamda ele alınmakla birlikte, dolandırıcılık suçunun sigorta bedeli almak amacıyla işlenmesi, TCK madde 158'de dolandırıcılık suçunun ağırlaştırıcı bir nedeni olarak belirtilmiş ve nitelikli dolandırıcılık olarak kabul edilmiştir. Bu suçun işlenmesi halinde kişiye verilecek cezanın, iki yıldan yedi yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası olduğu hükümlenmiştir. (TCK 157) (TCK 158)

SONUÇ

Sigorta sözleşmesi içerisinde yer alan tüm taraflarca farklı şekillerde gerçekleştirilebilen sigorta hileleri, sigorta poliçesinin türüne göre farklılık gösterse de şu nokta oldukça kesin olarak belirtilebilir: Her tür sigorta poliçesi kötüye kullanılabilir. Buraya kadar verilen bilgilerle çok boyutlu bir sorun olarak araç sigorta poliçelerine yönelik hilelerin niteliği ve hile belirtileri açıklanmaya çalışılmıştır. Hilelerin önlenmesi konusu, ortaya çıkarılmasından çok daha önemlidir. Bu konuda risk temelli etkili iç kontrollerin oluşturulması ve işletilmesinde temel sorumluluk sigorta işletmelerinin yöneticilerine, kontrollerin etkenliğini ve etkinliğini sürekli gözlemlene sorumluluğu ise iç denetçilere aittir. Hile belirtileri konusunda uyanık olmak iç denetçilere görevlerini gereği gibi yerine getirmelerinde yardımcı olacaktır.

Ülkemize 2008 yılında kurulan Sigorta Bilgi Merkezine bağlı TRAMER, araç sigortaları konusunda meydana gelen hasarlara ilişkin pek çok bilgiye ulaşılmasına imkan vermesinin yanı sıra bu merkez içerisinde kurulmuş olan SİSBİS de bir ihbar hattı niteliği taşıdığından, kişilerin şüphelendikleri hileli eylemleri bildirmesine imkan tanımakta, incelenmesi gereken olaylar hakkında yetkilileri yönlendirmektedir.

Bu şekilde altyapısı kurulmuş bir sistemde yapılması gereken en önemli şey sigorta konusunda toplumun bilinçlendirilmesi, bir kişinin gerçekleştirmiş olduğu hilenin sonuçlarının aslında tüm toplumda yaratacağı etkinin boyutlarının toplumun tüm bireyelerine açıklanmış olmasıdır. Şüphelenilen hile olaylarına ilişkin bir ihbar hattının bulunduğu toplumca bilincinde olunması ve kişilerin çekinmeden bunu bildirmelerinin sağlanması da oldukça önemlidir. Ayrıca bu konuda gerçekleştirilebilecek olan hilelerin yöntemleri hakkında toplumda farkındalık yaratılması, kişilerin bu tarz olaylarla karşı karşıya kalmaları ve zarara uğramaları riskini de azaltacaktır.

KAYNAKÇA

ACFE (2013) *Fraud Examiners Manuel*, US Edition.

ACFE (2012) **Report to the Nation on Occupational Fraud and Abuse**. USA: ACFE.

AIDMAN, Evan K. (2005) **Winning Your Personal Injury Claim**. 3rd edition, USA: Sphinx Publishing.

ALFORD Ron (1988) **The Crime of The Century Insurance**, New York: The Owners Action Plan.

ARTIS, Manuel ve AYUSO, Mercedes ve GILLEN, Montserrat.(2002) "Detection of Automobile Insurance Fraud with Discrete Choice Models and Misclassified Claims", **The Journal of Risk and Insurance**, Vol 69, No 3. ss.325-340.

BOYER, Michael H.(2009) **Property Investigation Checklists Uncovering Insurance Fraud**, 10th edition, USA: West Thomson Reuters.

BOYER, M. Martin.(2000) "Centralizing Insurance Fraud Investigation", **The Geneva Papers on Risk and Insurance Theory**, Vol. 25, s. 159-178.

BOZKURT, Nejat. (2009) **İşletmelerin Kara Deliği Hile - Çalışan Hileleri**, İstanbul: Alfa Yayınları.

BOZKURT, Nejat.(2000) **Muhasebe Denetimi**, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

- BÖLÜKBAŞI, Ayşe; PAMUKÇU, Baturalp. (2010) **Sigortacılıkta Risk Yönetimi**, Genişletilmiş 2.Baskı, İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- BROWN, J.J. (1964) **Life Insurance-Benefit or Fraud?**, Toronto:Longmans Canada Limited.
- Coalition Against Insurance Fraud (2006) **Annual Report**. USA: Coalition Against Insurance Fraud.
- CÖMERT, Nuran (2013). Uluslararası Denetim Standartları Kapsamında Bağımsız Denetim, 2. Bölüm Denetimde Genel İlkeler ve Sorumluluklar, SAÜSEM, KGK, Bağımsız Denetim Standartları Eğitim Notları, Şubat, 2013.
- ÇATIKKAŞ, Özgür ve ÇALIŞ, Yıldırım Ercan. (2007). “İşletmelerde Muhasebe Hilelerinin Önlenmesi İçin Hile Belirtileri”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt. 9, Sayı 2, ss.187-210.
- DERRIG, Richard A.(2002) “Insurance Fraud”, **The Journal of Risk and Insurance**, Vol.69 No.3, ss.271-287.
- DIONNE, Georges ve GAGNE, Robert. (2001). “Deductible Contracts Against Fraudulent Claims:Evidence From Automobile Insurance”, **The Review of Economics and Statistics**, Vol.83, No.2, ss. 290-301.
- GÜVEL, Enver Alper; GÜVEL, Afitap ÖNDAS. (2008) **Sigortacılık**, 4.Baskı, Ankara : Seçkin Yayıncılık.
- KARAMAN, Davut (2010) **Sigortacılık Yeni Mevzuat ve 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu İlaveli**, (Editör:Ferudun Kaya) Beta Basım Yayım A.Ş.,İstanbul. ss.3-38.
- Kaplan Financial (2006) **Insurance Fraud Awareness**, 3rd edition, USA: DF Institute Inc.
- LINCOLN, Robyn ve WELLS, Helene ve PETHERICK, Wayne.(2003) “An Exploration of Automobile Insurance Fraud, Faculty of Humanities and Social Sciences, Humanities and Social Sciences Papers”, Paper 64, Bond University, Australia.
- LOUGHRAN, David S. “Deterring Fraud: The Role of General Damage Awards in Automobile Insurance Settlements”, **Journal of Risk and Insurance**, Vol.72 No.4, ss.551-575.
- LUNDY, Bill (2001) **Auto Insurance Fraud** , American Educational Institute, Inc, USA.
- MANES, Alfred. (1945) “Insurance Crimes”, **Journal of Criminal Law and Criminology**, Published by Northwestern University, Vol. 35, No. 1. ss.34-42.
- ÖZBOLAT, Murat. (2009) **Temel Sigortacılık**, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik, Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, 21.06.2008 tarih ve 26913 sayılı Resmi Gazete.
- SUBELJ, Lovro ve FURLAN, Stephan ve BAJEC, Marko. (2011) “An Expert System for Detecting Automobile Insurance Fraud using Social Network Analysis”, **Expert Systems with Applications**, Vol 38, s.1039-1052.
- TENNYSON, Sharon.(2008) “Moral, Social and Economic Dimensions of Insurance Claims Fraud” **Social Research**, Vol.75 No.4. ss.1181-1204.
- TENNYSON, Sharon ve FORN, Pau Salsas.(2002) “Claims Auditing in Automobile Insurance: Fraud Detection and Deterrence Objectives”, **The Journal of Risk and Insurance**, Vol.69, No.3, s.289-308.

TODD, Jerry D ve WELCH, Sandra T. ve WELCH, Orion J.ve HOLMES, Sarah A.(1999) “Insurer vs. Insurance Fraud: Characteristics and Detection”, **Journal of Insurance Issues**, Vol. 22 No. 2. Ss.103-124.

The Health Insurance Association of America. (2002) **Insurance Fraud In Key Products**, Washington.

Türk Ceza Kanunu (TCK) Md.157.

Türk Ceza Kanunu (TCK) Md.158.

ZEVNICK, Richard Wm. (2004) **The Complete Book of Insurance**, Sphinx Publishing, USA.

İnternet Kaynakları

RUSSELL, Michael. “Fraud-Insurance Fraud” <http://ezinearticles.com/?Fraud---Auto-Insurance-Fraud&id=131998> (01.07.2011)

Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, “Sigorta Tanımları”, <http://www.tsrbs.org.tr/sayfa/sigorta-tanimlari#S10> (17.07.2011)

BARRETT, Stephen: “Insurance Fraud and Abuse”, <http://www.quackwatch.com/02ConsumerProtection/insfraud.html>, Erişim Tarihi: 27.06.2012.

<http://www.budgetlife.com/blog/life-insurance-scams> (29.06.2012)

<http://www.wisegeek.com/what-is-life-insurance-fraud.htm> (29.06.2012)

PICARD, Pierre: “Insurance Fraud: Theory”, <http://nanna.u-cergy.fr/IMG/98-26Picard.pdf> (03.01.2013)

DEVINE, Joseph: “Vehicle Arson and Insurance Fraud”, <http://ezinearticles.com/?Vehicle-Arson-and-Insurance-Fraud&id=3405434> (10.01.2013)

<http://www.insurancefraud.org/scam-alerts-workers-compensation.htm#.UP7v2idFXuQ> (14.01.2013)

NICB “Staged Automobile Accident Fraud” https://www.nicb.org/theft_and_fraud_awareness/brochures (14.01.2013)

“A Breakdown of Auto Insurance Fraud” http://www.theautoinsurance.com/A-BREAKDOWN-OF-AUTO-INSURANCE-FRAUD_2010-05-03/ (14.01.2013)

<http://www.tramer.org.tr/about2.php> (20.01.2013)

<http://www.tramer.org.tr/taflar.php> (20.01.2013)